

گام‌هایی در تحقق اهداف برنامه‌ی درسی قرآن

رضانباتی

برای اصلاح فعالیت‌های قرآنی برنامه داشته باشیم

با توجه به وظیفه‌ی خطیر آموزش و پرورش در آموزش قرآن و تعمیق تربیت اسلامی دانش‌آموزان و نیز مسئولیت این نهاد به‌عنوان دبیرخانه‌ی آموزش عمومی قرآن کریم کشور، نظام مدیریت فعالیت‌های قرآنی آموزش و پرورش نیازمند بازمهندسی جدی است. از این‌رو، برای تحقق اسناد بالادستی و نیز منویات مقام معظم رهبری، پیشنهاد می‌شود امور زیر در آموزش و پرورش هم به‌لحاظ ساختار و هم به‌لحاظ محتوا برنامه‌ریزی و مدیریت شود.

۱. تأسیس مرکزی با عنوان «مرکز توسعه‌ی آموزش عمومی قرآن» در وزارت آموزش و پرورش با مدیریت مقام عالی وزارت متبوع و ساماندهی و بهسازی کلیه فعالیت‌های قرآنی به‌عنوان مهم‌ترین محور فعالیت‌های قرآنی
۲. بازنگری و ارزیابی کلیه‌ی طرح‌های قرآنی قبلی و فعلی مبتنی بر اسناد بالادستی
۳. توجه به اصل خودباوری در ارتقای دانش و مهارت حرفه‌ای معلمان و دبیران قرآن آموزش و پرورش به‌عنوان اولویت نخست
۴. ساماندهی و به‌کارگیری بهینه‌ی منابع انسانی مجرب با هدف افزایش اثربخشی فعالیت‌های قرآنی

«دین اسلام راه هدایت انسان‌ها به‌سوی کمال و رستگاری است. خداوند با هدایت خود انسان را به راه و مسیر حرکت به‌سوی کمال راهنمایی می‌کند. یکی از منابع اخذ معارف اسلامی «قرآن کریم» است.» بنابراین، در ضرورت و کارکرد این حوزه به تعمیق معرفت و ایمان دانش‌آموزان به اعتقادات، اخلاق و احکام الهی می‌رسیم.

در قلمرو این حوزه می‌توان گفت که یادگیری قرآن شامل دو حوزه‌ی محتوایی آموزش قرآن کریم و آموزش عربی و حد یادگیری در این دروس به شرح زیر است.

الف. توانایی خواندن صحیح و روان قرآن کریم

ب. توانایی درک معنای عبارات ساده و پرکاربرد قرآن کریم

پ. توانایی نسبی تدبیر در آیات کلام‌الله بدون آموزش تخصصی علوم قرآنی

ت. انس مستمر و دائمی با قرآن کریم ...

آشنایی با زبان عربی و مشخصاً مهارت‌های چهارگانه‌ی زبان یعنی خواندن، گوش کردن، نوشتن و سخن گفتن در این حوزه به‌میزانی است که دانش‌آموز را در درک معنای آیات، کلام معصومان و متون دینی و فرهنگ اسلامی کمک کند و در تقویت زبان فارسی او مؤثر باشد.

اشاره

اگر کم‌توجهی‌ها به درس قرآن را بررسی کنیم، می‌بینیم که شناخت قابل‌قبولی از برنامه‌های درسی قرآن وجود ندارد.

از این ساعت به نفع سایر درس‌ها استفاده می‌شود و با این کار از اهمیت درس قرآن نزد دانش‌آموزان کاسته می‌شود. برای این درس در پایه‌ی اول ابتدایی دو جلسه در هفته و در پایه‌های دوم تا ششم ابتدایی سه جلسه در هفته مقرر شده است.

به همین منظور، طی این شماره به گام‌ها و مواردی از تحقق اهداف برنامه‌ی درسی قرآن خواهیم پرداخت.

قانون برنامه‌ی پنجم توسعه و

سند برنامه‌ی درسی ملی

در اجرای منشور توسعه‌ی فرهنگ قرآنی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی، حداکثر تا پایان سال دوم برنامه، اسناد راهبردی توسعه‌ی حوزه‌های آموزش عمومی، تبلیغ و ترویج، پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور براساس پیشنهاد شورای توسعه‌ی فرهنگ قرآنی تهیه و برای تصویب به هیئت وزیران تقدیم می‌شود.

سند برنامه‌ی درسی ملی در «حوزه‌ی تربیت و یادگیری قرآن و عربی» می‌گوید:

۵. ارتقای مستمر سطح مشارکت خیرین قرآنی و بسط فرهنگ نیکوکاری برای بهبود کیفیت آموزش‌ها و فعالیت‌های قرآنی کشور
۶. تعمیق و اعتلای تربیت بدنی و اخلاقی دانش‌آموزان با تأکید بر انس با قرآن با رویکرد فطری برای تکوین و تعالی هویت دینی و مقابله با آسیب‌ها و آفت‌های تربیتی و اخلاقی با همکاری حوزه‌های علمیه و مراکز دینی
۷. اجرای مصوبه‌ی واگذاری اختیارات برنامه‌های درسی و فوق‌برنامه به استان‌ها به تناسب ظرفیت‌ها و توانایی‌ها با ایجاد شبکه‌ی پشتیبانی و نظارتی
۸. جلب مشارکت قرآنی بخش‌های غیردولتی در انجام امور مربوط به تولید، چاپ و توزیع مواد و منابع آموزشی
۹. موضوعیت قائل شدن برای هویت‌های اختصاصی در کنار هویت مشترک دانش‌آموزان با ایجاد انعطاف در برنامه‌های قرآنی از طریق اجرای الگوی برنامه‌ی درسی سه‌وجهی الزامی (تجویزی)، انتخابی (نیمه‌تجویزی)، اختیاری (غیرتجویزی) و وفق مبانی نظری سند تحول در این زمینه
۱۰. تضمین کیفیت و پایش دقیق و نظام‌مند پیشرفت تحصیلی و فوق‌برنامه‌های فعالیت‌های قرآنی دانش‌آموزان با اتخاذ تدابیر لازم
۱۱. توسعه و تقویت کارکرد پرورشی در فعالیت‌های قرآنی آموزش و پرورش با بازبینی و بازتعریف ساختار، محتوا، ترکیب نیروی انسانی و فعالیت‌های پرورشی و تشکیلات مرتبط با آن و ارزیابی اجرای هر یک از آن‌ها
۱۲. استفاده‌ی مطلوب از ظرفیت‌های
- قانونی مدارس تخصصی قرآن در جهت توسعه‌ی مشارکت فعال دانش‌آموزان برای انجام فعالیت‌های قرآنی
۱۳. توسعه و تقویت فعالیت‌های قرآنی موجود در جهت رشد تربیت قرآنی و هویت دینی، ملی و اجتماعی دانش‌آموزان و کسب شایستگی‌های شهروندی
۱۴. گسترش دامنه‌ی شادابی، نشاط و سلامت دانش‌آموزان از طریق تقویت و تعمیم برنامه‌های قرآنی در سطح مدارس و هماهنگی با سایر تشکله‌ها و نهادهای اجتماعی برای افزایش بهره‌وری این برنامه
۱۵. کمک به تکوین و توسعه‌ی شایستگی‌های قرآنی و خلاقیت دانش‌آموزان از طریق تقویت برنامه‌های فرهنگی - قرآنی مدارس
۱۶. تنوع‌بخشی فعالیت‌های قرآنی و استفاده‌ی بهینه از ظرفیت و امکانات بخش و افزایش کیفیت آن‌ها
۱۷. افزایش کارایی و اثربخشی آموزش عمومی قرآن و فعالیت‌های قرآنی برای پاسخ‌گویی به نیاز جامعه از طریق استفاده‌ی مؤثر از ظرفیت‌های رسانه‌ی ملی
۱۸. اجرای کامل مصوبات قرآنی موجود در کلیه‌ی مدارس اعم از مدارس دولتی و غیردولتی
۱۹. بازنگری قوانین و مقررات مربوط به فعالیت‌های مراکز و مدارس قرآنی با رویکرد پشتیبانی از این مدارس و به‌کارگیری ظرفیت‌ها و امکانات بخش عمومی در توسعه‌ی آن‌ها
۲۰. تقویت انجمن‌های اولیا و مربیان به‌منظور افزایش میزان مشارکت خانواده‌ها در آموزش‌ها و فعالیت‌های قرآنی و تربیتی
- مدرسه، برگزاری دوره‌های آموزشی اثربخش، ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای به خانواده‌ها برای همسوسازی اهداف و برنامه‌های قرآنی خانواده و مدرسه
۲۱. ساماندهی مدارس قرآنی با نظارت بر فرایند تأسیس و عملکرد آن‌ها
۲۲. توسعه‌ی فرصت‌های دسترسی به آموزش‌های قرآنی با کیفیت مطلوب برای توانمندسازی متربیان ساکن در مناطق محروم، روستاها، حاشیه‌ی شهرها، عشایر کوچ‌رو و مناطق دوزبانه
۲۳. توسعه‌ی فرصت‌های دسترسی به آموزش‌های قرآنی با کیفیت مطلوب برای دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه (تیزهوشان و استثنایی)
۲۴. ارتقای منزلت حرفه‌ای معلمان و دبیران قرآن و واگذاری بخشی از مسئولیت‌های غیرحاکمیتی آموزش و پرورش به ایشان البته پس از تدوین طرح تأسیس و تصویب آن توسط مراجع ذی‌ربط
۲۵. طراحی، توسعه، ساخت و تجهیز فضاهای آموزشی متناسب با مقتضیات و الزامات فعالیت‌های قرآنی با تأکید بر استفاده از فناوری نوین ساخت و تجهیز فضاهای آموزشی با رعایت الگوی معماری اسلامی - ایرانی
۲۶. بازنگری در اقدامات انجام شده در زمینه‌ی بهره‌برداری از فناوری‌های نوین آموزشی و تأسیس مدارس هوشمند قرآنی و ساماندهی این اقدامات در جهت افزایش اثربخشی فرایند یاددهی - یادگیری قرآن
۲۷. حمایت مادی و معنوی از آموزگاران و مدیران و دانش‌آموزان خلاق در فعالیت‌های قرآنی.